

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ННІ «Академія мистецтв імені С. С. Прокоф'єва»
Кафедра музичного мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ

в. о. директор академії

Микола АНТОНЕНКО

11 лютого 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРИ НА СПЕЦІНСТРУМЕНТІ»

освітній рівень Бакалавр

галузь знань 02 Культура і мистецтво

спеціальність 025 Музичне мистецтво
(спеціалізація)

освітня програма 025 «Музичне мистецтво. Інструментальне виконавство»

тип дисципліни Обов'язкова

Київ - 2022 рік

Розробник: Глазунов О. О. – кандидат мистецтвознавства, доцент, старший викладач кафедри музичного мистецтва

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри музичного мистецтва
Протокол № 18 від 11.02.2022 року

Завідувач кафедри мистецтв

Марченко В.В.

Погоджено:

Гарант освітньої програми

---

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Нормативна ОБОВ'ЯЗКОВА	
	Напрямок підготовки 025 Музичне мистецтво		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): Інструментальне виконавство	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 180		7,8	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		30 год.	-
		Практичні, семінарські	
		22 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		128 год.	
Індивідуальні завдання:			
-			
Вид контролю: екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання гри на спецінструменті» є розгляд питань, пов'язаних з методикою викладання, особливостями процесу навчання гри на музичних інструментах, діагностикою та розвитком музичних здібностей, впровадженням інноваційних методик навчання, роботі з навчальною документацією.

При підготовці робочої програми врахований принцип комплексного вивчення студентами спеціальних дисциплін, який передбачає оволодіння студентами, поряд з «Методикою навчання гри на спецінструменті» низкою таких дисциплін: «Спеціальний інструмент», «Концертмейстерський клас», «Поліфонія», «Аналіз музичних форм», «Історія української музики», «Історія зарубіжної музики» тощо.

Основною формою роботи викладача зі студентом є лекційні та семінарські заняття, але для творчого осмислення ідей і положень курсу студенти обов'язково самостійно готуються до занять.

Мета курсу:

- надання студентам теоретичних основ та практичних навичок навчання гри на музичних інструментах в обсязі, необхідному для педагогічної роботи майбутніх спеціалістів;
- формування музичного мислення, вміння узагальнювати виконавський досвід;
- виховання почуття стилю;
- стимулювання творчих здібностей;
- сприяння розширенню музичного кругозору студентів, підвищенню їхньої загальної музичної культури;
- виявлення у студентів інтересу до педагогічної роботи;
- опанування педагогічного репертуару, навчитися користуватися методичною літературою, учбовими репертуарними посібниками;
- навчитися передавати свої знання та уміння;
- визначати критерій оцінки розвитку учня;
- володіти методами навчання на різних етапах роботи з учнем.

Завдання курсу: придбання навичок виявлення музичних здібностей дітей, їх індивідуальних особливостей та шляхи розвитку в процесі навчання; виховання виконавських навичок і оволодіння засобами музичної виразності при грі на інструменті. Для цього необхідно звернути увагу студентів на вивчення психофізичних основ звуковидобування, аналіз роботи над музично-художніми творами та інструктивним матеріалом, організації навчально-виховної роботи в ДМШ та музичних коледжах.

Вказана в програмі послідовність тем та обсяг учбового матеріалу спираються на алгоритмічний підхід до формування, накопичення та закріплення професійних навичок, а також контроль знань та умінь, який здійснюється як в теоретичних, так і практичних формах.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- основні педагогічні принципи;
- форми та методики викладання гри на інструменті;
- покласний учбовий репертуар;
- засоби музичної виразності, які формують зміст твору;
- особливості сучасної музичної педагогіки;
- методику роботи над різними жанрами, формами та образами художніх музичних творів;
- зарубіжні, вітчизняні та сучасні системи музичного виховання.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **вміти:**

- об'єктивно, критично оцінювати гру своїх учнів та результати своєї роботи з ними;
- заохочувати учнів до навчання гри на музичному інструменті;
- складати психолого-педагогічну характеристику учня і відповідно задачам розвитку підбирати навчальний репертуар;
- орієнтуватись в методах, формах та засобах впливу на учня;
- робити аналіз виконавських недоліків та знаходити засоби їх подолання;
- вдосконалювати свою майстерність;
- заповнювати учбову документацію.

3. Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК1	Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
СК4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
СК11	Здатність оперувати професійною термінологією
СК12	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
СК13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків
РН8	Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
РН12	Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
РН13	Вміти здійснювати педагогічну діяльність.
РН14	Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті
РН17	Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Предмет та завдання навчальної дисципліни

Визначення поняття «методика» як наука і навчальна дисципліна. Особливості методики музичного виховання. Основні методи викладання навчання гри на спеціалізованому інструменті.

Тема 2. Особливості роботи педагога на початковому етапі навчання

Виняткова важливість початкового етапу навчання гри на музичному інструменті. Робота над розвитком музичних здібностей. Постановка виконавського апарату учнів. Формування базових навиків гри на музичному інструменті. Робота над засобами музичної виразності.

Тема 3. Репертуар. Види репертуару. Критерії вибору репертуару

Значення репертуару для розвитку музичних здібностей учня. Класифікація репертуару. Основні критерії вибору музичних творів для учнів дитячих музичних шкіл та музичних коледжів. Програмові вимоги щодо добору репертуару. Особливості добору репертуару для початківців. Важливе значення повторення репертуару.

Тема 4. Робота над твором: основні етапи та їх особливості

Етапи роботи над нотним текстом музичного твору. Аналіз музичного тексту. Розбір нотного тексту. Робота над технічною стороною виконання. Аналіз засобів виконавської виразності. Робота над художньо-образним змістом твору. Підготовка до концертного виконання

Тема 5. Засоби музичної виразності та їх роль в музичному виконавстві

Загальна характеристика засобів музичної виразності. Значення засобів виразності для художнього виконання музичного твору. Використання засобів виразності для розкриття художньо-образного змісту твору. Взаємозв'язок засобів музичної виразності з роботою над художньою інтерпретацією музичного твору.

Тема 6. Виконавська техніка, методи роботи над технікою

Загальна характеристика виконавської техніки та технічних навиків. Складові виконавської техніки. Робота над гаммами з учнями молодших та старших класів. Методика роботи над вправами. Характеристика жанру етюдів. Різновиди етюдів (конструктивні та художні етюди). Робота над етюдами.

Тема 7. Варіативні методи подолання технічних труднощів

Класифікація та загальна характеристика основних методів роботи над подоланням технічних труднощів. Приклади застосування варіативних методів при вивченні музичних творів.

Модуль 2.

Тема 8. Музичний ритм. Шляхи та методи виховання

Місце та роль ритму у музичному виконавстві. Метроритм як один з найголовніших засобів музичної виразності. Робота над розвитком метроритму в учнів. Використання музично-ритмічних вправ на уроках гри на музичному інструменті.

Тема 9. Поняття форми музичного твору. Формоутворюючі засоби музичної виразності та їх реалізація в процесі виконання

Загальне поняття музичної форми. Прості музичні форми (період, проста двочастинна форма, проста тричастинна форма). Складні музичні форми (складна двочастинна та тричастинна форми). Великі форми (сонатна, варіаційна та форма рондо). Циклічні музичні форми. Засоби музичної виразності, що беруть участь у процесі формоутворення.

Тема 10. Методико-виконавчий аналіз творів як основа виконавської та педагогічної діяльності

Загальна характеристика методико-виконавського аналізу музичного твору. Історико-стилістичний аналіз. Музично-теоретичний аналіз. Виконавський аналіз.

Тема 11. Методика роботи над технічним матеріалом

Роль та значення технічного матеріалу у формуванні базових технічних навиків. Класифікація технічного матеріалу. Робота над гаммами та вправами. Робота над етюдами.

Тема 12. Методика роботи над п'єсами

Класифікація п'єс. Основні етапи роботи над п'єсами. Особливості роботи над художньо-образним змістом.

Тема 13. Методика роботи над поліфонічними творами

Класифікація поліфонічних творів. Робота над поліфонічними п'єсами. Робота над інвенціями та фугами. Робота над поліфонічними циклами.

Тема 14. Методика роботи над творами великої форми

Класифікація творів великої форми. Робота над сонатою. Робота над варіаціями. Робота над рондо. Робота над концертом.

Тема 15. Інтерпретація музичних творів

Явище інтерпретації. Складові інтерпретації музичного твору. Співвідношення власного та авторського бачення при створенні інтерпретації музичного твору.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма									
	усього	у тому числі								
л		п	лаб	інд	с.р.					
1	2	3	4	5	6	7				
Модуль 1										
Тема 1	12	2	1			9				
Тема 2	12	2	1			9				
Тема 3	13	2	1			10				
Тема 4	12	2	1			9				
Тема 5	12	2	1			9				
Тема 6	11	2	1			8				
Тема 7	13	2	1			10				
Разом	85	14	7			64				
Модуль 2										
Тема 8	12	2	2			8				
Тема 9	12	2	2			8				
Тема 10	12	2	2			8				
Тема 11	12	2	2			8				
Тема 12	12	2	2			8				
Тема 13	12	2	2			8				
Тема 14	11	2	1			8				
Тема 15	12	2	2			8				
Разом	95	16	15			64				
Усього годин	180	30	22			128				

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми
1	Дослідити процес еволюції предмету «методика»
2	Підібрати вправи для перевірки музичних здібностей учня
3	Формування навчального та концертного репертуару
4	Визначення етапів роботи над музичними творами педагогічного репертуару
5	Характеризувати засоби музичної виразності
6	Методика роботи над гаммами та вправами
7	Застосування на практиці варіативних методів подолання технічних труднощів

8	Підбір вправ на розвиток ритму
9	Формоутворюючі засоби музичної виразності та їх реалізація в процесі виконання
10	Методико-виконавчий аналіз музичних творів програми по спеціальності
11	Аналіз методів роботи над етюдами
12	Аналіз методів роботи над п'єсами
13	Аналіз методів роботи над поліфонічними творами
14	Аналіз методів роботи над творами великої форми
15	Основні принципи роботи над інтерпретацією музичних творів

8. Самостійна робота

Особливе значення має самостійна робота студентів над засвоєнням навчального матеріалу. Самостійна робота передбачає опрацювання всього матеріалу дисципліни. Викладач визначає зміст самостійної роботи студентів і спрямовує їх діяльність на засвоєння навчального матеріалу, акцентує увагу на головних питаннях дисципліни. Методика навчання гри на спеціалізованому інструменті» розробляє методичні рекомендації, пропонує питання для самоконтролю. Це основний засіб оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових занять, і проводиться з метою ретельного опрацювання та закріплення навчального матеріалу.

Ефективність занять залежить від умінь викладача правильно сформулювати завдання для самостійного опрацювання.

Студент має опрацювати літературні джерела та бути готовим до відповіді на поставлені питання під час проведення практичних занять. Під час самостійних занять студенти проводять порівняльний аналіз різних редакцій, різних інтерпретацій творів використовуючи аудіо та відео ресурси Інтернету, бібліотеку тощо.

Контроль за самостійною роботою студента здійснює викладач на кожному занятті, перевіряючи рівень засвоєння знань. Підсумковий контроль здійснюється під час контрольних заходів у відповідності до робочих навчальних планів. Критерії оцінювання самостійної роботи студентів збігаються із загальними критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів.

№ з/п	Назва теми
1	Класифікація основних методів викладання гри на музичному інструменті
2	Підібрати вправи для перевірки музичних здібностей учнів
3	Сформулювати репертуар учня молодших класів
4	Описати поетапно роботу над твором з програми по спеціальності
5	Дати характеристику використання засобів музичної виразності на прикладі одного з творів програми по спеціальності
6	Підібрати вправи для розвитку техніки. Підібрати етюди на розвиток різних видів техніки
7	Підібрати варіативні методи подолання технічних труднощів при вивченні твору з програми по спеціальності
8	Підібрати вправи на розвиток ритму
9	Проаналізувати музичну форму творів зі своєї програми по спеціальності
10	Проаналізувати один з музичних творів зі своєї програми по спеціальності (усно)

11	Скласти план роботи над етюдом (з програми по спеціальності) – письмово.
12	Скласти план роботи над п'єсою (з програми по спеціальності) – письмово.
13	Скласти план роботи над поліфонічним твором (з програми по спеціальності) – письмово.
14	Скласти план роботи над твором великої форми (з програми по спеціальності) – письмово.
15	Особливості інтерпретації творів віденських композиторів-класиків (реферат)

10. Методи навчання

Лекційні (усна подача матеріалу, ілюстрації, демонстрація музичного матеріалу, робота з інтерактивним матеріалом), практичні заняття (письмові завдання, підбір вправ, ілюстративних прикладів, робота з літературою тощо), самостійне навчання, консультації.

11. Форми і методи контролю

Опитування, тестування, контрольні завдання, опитування за матеріалом практичних занять, залік.

Критерій оцінювання знань, умінь, навичок

Відмінно:

Студент має свою точку зору на розкриття суті питання, підтверджуючи її знанням методичної літератури, наводить переконливі музичні приклади. Виявляючи труднощі фактурного викладу, знаходить виконавські прийоми їх подолання. Проявляє знання у різних питаннях музичної педагогічної діяльності. Окрім переконливих знань та умінь по даному питанню, демонструє творчий підхід в роботі з учнем, фантазію та образне мислення в роботі над твором, артистизм та свободу у виконанні за інструментом.

Добре:

Студент знає педагогічний репертуар, відтворює його на хорошому художньому рівні, але у методико-виконавському аналізі припускається неточної професійної термінології. Грамотно відтворює зміст твору, але при цьому не виявляє художності виконання. Мислить дещо формально. Демонструє творчий підхід у роботі з учнем, але не обізнаний з повним об'ємом методичної літератури.

Задовільно:

Студент переконливий у подоланні виконавських недоліків, не виявляє власної точки зору, хоча знає рекомендовану методичну літературу. Непереконливо розкриває зміст теми, не спирається на свій виконавський досвід, не пов'язує теоретичні положення з практичним втіленням. Виконує твори педагогічного репертуару на низькому художньому та технічному рівнях, не показує знання виконавських вимог, не може переконливо пояснити свою точку зору, не володіє знаннями у методико-виконавському аналізі музичного твору.

Незадовільно:

Студент примітивно мислить, не може конкретизувати свої уявлення, не володіє професійною термінологією, неспроможний пояснити положення теми.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-39	FX	незадовільно, з можливістю повторного складання	не зараховано, з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Робоча програма.
2. План самостійних завдань.
3. Конспект лекцій.
4. Нотний ілюстративний матеріал.

14. Рекомендована література

Базова:

1. Алексеев А. Методика обучения игре на фортепиано. - М.: Музыка, 1978. – 289 с.
2. Брянская Ф.Д., Баренбойм Л.А. Формирование и развитие навыка игры с листа в первые годы обучения. - М.: Музыка, 1971.
3. Дмитриева Л. Г., Черноиваненко Н.М. Методика музыкального воспитания в школе. - М., 1989.
4. Кушка Я. Методика музичного виховання дітей. / Навчальний посібник. Частина 1. — Вінниця, Нова книга, 2007. -216с.
5. Организация самостоятельной работы учащихся в классе специального фортепиано: Метод. рекомендации / сост. В.С. Кудрявцева. – Минск, 1979.
6. Савшинский С.И. Работа пианиста над музыкальным произведением. - Л.: Музыка, 1964. - 187 с.
7. Скребков С.С. Анализ музыкальных произведений. – М.: Государственное музыкальное издательство, 1958.
8. Троянова О.В. Нотна читанка: методичні рекомендації для роботи з початківцями у класі фортепіано. — Вінниця: Нова Книга, 2012. — 92 с.
9. Цыпин Г.М. Исполнитель и техника: учебное пособие. - М.: Академия, 1999. - 192 с.

Допоміжна:

1. Гинзбург Л.М. О работе над музыкальным произведением / Л.М. Гинзбург. 4-е изд. - М.: Музыка, 1981. - 143 с.
2. Готлиб А.Д. Основы ансамблевой техники / А.Д. Готлиб. - М.: Музыка, 1980. - 100 с.
3. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1966.
4. Ромин Ю. Музыкальная форма. – М.: Музыка, 1974.
5. Серганюк Ю.М. Їжак В.О. Методика аналізу музичних творів. – Прикарпатський університет, 1992.
6. Технічні засоби навчання в курсі фортепіано: Методичні рекомендації / Сост. Клиш В.Л. - Київ: ДУК ім. А.Є. Корнейчука, Кафедра ф-но, 1982.